D·N
5/11 1956

Brottets fullbordan

Den ungerska tragedin, som hållit världen i spänning, förhoppningar och ångest mer än kanske något annat efter världskrigets slut, har varat knappa åtta dagar. Efter några förberedande oroligheter och demonstrationer utbröt upprot i Ungern onsdagen den 24 oktober. Från den ryska regeringens sida förklarades följande dag, för precis en vecka sedan, att vissa förhållanden, såsom överdriven byråkrati i förvaltningen och en låg levnadsstandard, kunde förklara den ungerska revolten, men att denna revolt måste slås ned för att en seger för de kontrarevolutionära krafterna skulle förhindras. De ryska trupperna i Ungern, två till fyra divisioner, sattes i rörelse mot upprorets fästen, främst Budapest. De följande dagarna överlogs regeringsledningen i Ungern av den tidigare avsatte kommunistledaren Imre Nagy, som under den följande tiden framträtt som ledare av de för frihet och självständighet verksamma grupperna. I sin regering upptog han den 27 oktober och senare medlemmar av andra snabbt återuppstådna partier, småbrukarna — före det kommunistiska maktövertagandet 1945 majoritetsparti i Ungern — och socialdemokraterna. Nagy har gått allt längre i sina uttalanden; han har förklarat att ett självständigt Ungern skulle bli neutralt, att demokrati successivt skulle etableras och att socialiseringen av jordbruket skulle avskaffas eller begränsas.

Dessa hans uttalanden är förståeliga mot bakgrunden av den reträtt som den ryska statsledningen under några dagar gjort eller åtminstone sagt sig vilja göra eftergifter, varför har de sedan slagit till? Har det "fria och självständiga" Ungern ens någon dag existerat, har det varit fråga om annat än proklamationer från några spridda motståndsgrupper och från en grupp osäkra och tveksamma som kallat sig regeringen i Budapest?

Dessa frågor och många andra, som lika omedelbart inställer sig, kan i dag inte med någon absolut säkerhet, i vissa fall inte med någon större grad av sannolikhet, besvaras. Man vet exempelvis inte i vad mån regeringen Nagy till en början var avsedd att förmedla övergången till en begränsad frihet för Ungern — liksom exempelvis för Polen — men sedermera genom att framträda som ett organ för en total frihetsrörelse ansetts böra likvideras av de ryska makthavarna. Man vet inte varför den ryska ledningen ansåg det nödvändigt att i början av förra veckan provisoriskt inställa aktionen för Ungerns undertryckande. På en avgörande punkt talar emellertid alla skäl för en bestämd lösning av problemet. Ryssarna var från början av upproret inte tillräckligt starka för att snabbt och fullständigt kunna undertrycka det. Den ungerska armén, tre eller fyra gånger så stark som den ryska armén i Ungern, om också sämre utrustad, synes i mycket stor omfattning ha övergått till frihetsrörelsen, och under dessa förhållanden måste läget för omkring en vecka sedan ha tett sig osäkert för de ryska ledarna. Genom förhandlingar, tillmötesgåenden och löften har man dels förberett uppmarschen av de ryska styrkor som var behövliga för upprorets snabba krossande, dels har man velat och kanske i viss mån lyckats att sprida förvirring, förhoppningar och tvistiga meningar inom den ungerska självständighetsrörelsen. Det har antytts att det engelsk-franska angreppet mot Egypten skulle ha kunnat förmå ryssarna att övergå den liberala politik som proklamerades under två dagar för en aggressiv undertryckningspolitik. Det finns ingen som helst anledning att anta något dylikt sammanhang. Den ryska "liberalismen" kulminerade redan två som den anglo-franska aktionen inleddes — enligt de officiella deklarationerna åtskilliga timmar senare — den fullföljdes sedermera under ett par dagar medan uppmarschen kring Ungern genomfördes och järnringen kring Budapest avstades samman.

Den optimism som vissa dagar kommit till uttryck i nästan hela världen är förståelig och på visst sätt tilltalande. Den har närts inte bara av en stark längtan hos de demokratiska folken efter att ett förtryckt och förpinat land skulle bli fritt utan också av förhoppningar om att ett sådant steg skulle vara det första i en uppgörelse med det ryska tyranniet, i en avveckling av den ryska aggressionen och därmed öppna vägen för fred och försoning mellan folken. Men den regim som behärskar två hundra miljoner ryssar och tio erövrade randstater från Estland till Bulgarien har inte handlat, har inte kunnat handla så. Det är på den odelbara ofrihetens hos trehundrafemtio miljoner människor som den lever. Ett frigjort folk inom detta väldiga slavläger skulle egga frihetskänslan och motståndsviljan hos alla. Det brott som begicks då tyranniet upprättades och utvidgades har krävt och kommer att kräva nya brott.

Det är sorg inom den demokratiska världen, inom vår värld. Vi böjer oss för de människor som hoppats och stridit, som givit allt för sitt lands frihet, som under några dagar vari glada och trott på framtiden, som nu är döda, fångna eller flyktingar. Vi kan inte hoppas mer än att de gjort sina offer för idéer som kommer att leva i de lyckliga, fria länder där vi bor, men också en gång leva i de länder där nu grymheten och förtvivlan härskar.

Investeringar och konsumtion

"Vi måste hindra prisstegringar och en minskning av valutan. Tyngdpunkten i åtgärderna att stabilisera har obestridligen legat på investeringssidan. En inriktning mera på konsumtionssidan skulle nog ha varit önskvärd i vissa fall." Det var inte en medlem av oppositionen som i höstens remissdebatt framförde denna kritik av regeringens politik, utan bondeförbundsledaren, statsrådet Hedlund. Det är berättigade synpunkter. Den nuvarande ensidiga inriktningen av alla åtgärdsinriktningen av alla åtstramningsåtgärder mot investeringarna, strävan att dämpa konjunkturen så gott som uteslutande genom ingripanden som försvårar eller hindrar fortsatt snabb utbyggnad av den produktiva apparaten är en i längden fördärvlig politik.

Den innebär att man, för att citera finansminister Strångs anförande vid arbetarnas Arosmässa på lördagen, låter "stundens svårigheter dominera över långsiktiga hänsyn". Det hjälper inte, som hr Ståhl tyckte framena, att industrins investeringar på det hela kunnat hålla samma takt som statens och andra näringsgrenars — det är ju hela investeringsverksamheten som med skilda metoder har hållits tillbaka. Välståndets grundvalar — det är och förblir till sist andå våra samlade produktiva resurser, deras utbyggnad, deras omvandling i takt med teknikens nya möjligheter och krav.

Inte heller om man med hr Ståhl och hr Strång ser på mycket kort sikt, tar bara de närmast framför liggande tio tolv månaderna, är en hård åtstramning av investeringarna berättigad. Det är, som hr Ohlin framhöll under remissdebatten, inte från investeringssidan, utan från lönerna och konsumtionssidan som inflationstrycket hänrör. Det är då också, det har hr Hedlund rätt i, främst på konsumtionssidan som åtstramningen bör göra sig gällande. Det bör först och främst ske genom ökning av det frivilliga sparandet. Men det är också nödvändigt med vissa direkta ingripanden av t ex den typ som den föreslagna omsättningsskatten på bilar. Härtill kommer nödvändigheten att de offentliga investeringarna i största möjliga utsträckning finansieras budgetvägen samt ett breddat pensionssparande.

Vår så att säga löpande standard har kunnat stiga mycket snabbt. Men det är på längre sikt ingen glädje med fortsatt snabb stegring under något eller några år om priset är eftersatta investeringar i företagen, otillräckligt bostadsbyggande, otillräckligt med skolor, sjukhus och andra gemensamhetsanläggningar. Det är bättre att ta den minskning i den rena konsumtionen som kan erfordras för att kunna fullgöra denna utbyggnad. En privat konsumtion på nära 30 miljarder behöver inte pressas särskilt hårt för att en relativt sett kraftig stegring i en investeringsverksamhet på 9 miljarder skall bli möjlig. Om vi spar in 3 procent på den förra posten — ökar sparandet med bortåt 900 miljoner — kan investeringarna utan förstorad spänning ökas med 10 procent. Ur näringslivets synpunkt — och vi menar här med näringslivet både den enskilda företagsamheten och de produktiva samhälleliga investeringarna — skulle redan en sådan omfördelning vara av mycket stort värde.

Just ur denna synpunkt gjorde det ett egendomligt intryck att under remissdebatten höra högerledaren hr Hjalmarson. I januari ville han bevara budgetöverskottet, varje öre i skattesänkning skulle inbesparas på utgiftssidan. Högerns skatteförslag på våren motsvarade emellertid inte denna beskrivning; man gjorde obetydliga besparingar, men ville sänka skatterna långt mer än någon annan. Nu i höst har hr Hjalmarson tagit konsekvensen av detta skatteförslag och kräver en stark nedskärning av budgetöverskottet — och det är i och för sig hedertigt gjort att på detta sätt få högerns skattepropositionen att hänga ihop. Men är det inte, med tanke på företagsamhetens stora behov av kapital — av investeringar i stället för ögonblicklig konsumtion — att för kortsiktiga politiska fördelar ta alltför stora risker då man så utan reservationer som hr Hjalmarson gjorde kräver budgetöverskottets, "totalbalanseringens", avvecklande och vänder sig emot varje förslag till konsumtionsinskränkande åtgärder?

Riksdagssammanträden
Måndagen den 5 november 1956
Första Kammaren kl. 14.00
Andra Kammaren kl. 14.00

PRESSGRANNAR

Att tanken på en skattehöjning på sprit skulle aktualiseras genom det nuvarande kristillståndet låg nära till hands. De förslagsna höjningarna verkar stora. I själva verket är de — om verklig effekt skall åstadkommas — snarast små, kanske för små, framhåller Morgon-Tidningen (s). Däri ligger sådana skattehöjningars dilemma:

Höjer man tillräckligt för att realisera verkligen skall bli avskräckande drabbas skötsamma förbrukare orättvist. Höjer man för litet, betyder det sannolikt mest att de alkoholbetände människornas familjer får mindre matpengar — medan förbrukningen fortfar som förut. Finansministern har tydligen sökt sej en medelväg, och det återstår att se om den lyckat till målet.

Man får inte glömma, tillägger tidningen, att skatteh öjningar på sprit inte löser alkoholproblemet, kanske inte ens hyfsar det:

Det är värdeyrsarnas utbyggnad, upplysningsarbetets intensifiering och ett klart ståndpunktstagande mot spritmissbruket från samhällets, organisationers och enskilda sida som avgör hur det i längden blir.

På en punkt kan ett frågetecken tilla vidare sättas. Är det riktigt att behålla den nuvarande relationen mellan tjänstemännens och utskänkningspris? Som det nu blivit har spriten åter förra än i hemmen på ett olyckligt sätt. Det var kanske trots allt bättre förut när spritkonsumtionen i större utsträckning hölls borta från familjelivet... Det är angeläget att låta göra en expertutredning om hela frågekomplexet kring reformhotterna under det nya systemets tid.

Vid tidigare relativt måttliga höjningar av spritpriserna har man först kunnat konstatera nedgång i försäljningen, men därefter en relativt snabb anpassning till det nya prisläget. Effekten denna gång är svår att bedöma. Svenska Dagbladet (h) räknar med att man kanske får någon dämpning i efterfrågan även på längre sikt. Men därmed är icke sagt att man får en motsvarande nykterhetspolitisk vinst:

Alkoholisterna likasom det s. k. gränsklientelet minskar inte sin förbrukning för att de får betala 9:40 mer för det ökyddade brännvinet. Inom dessa grupper gäller regeln att spriten ändå alltid kan bli för dyr. Det blir mättillfredsförbrukarna, de många skötsamma människorna, som kommer att inskränka sig.

Hr Ståhg utgår från att spritpriset i huvudsak skall följa löneutvecklingen. Förslaget har avpassats så, att 1940 års relation mellan pris och löner skall återställas. Men därvid tar finansministern endast hänsyn till den snabba löneutveckling som under senare år skett för industriarbetarna. Andra grupper har alspat efter, en del har t. o. m. fått försämrade reallöner. Det vore osnkligen mycket begärt att dessa skulle finna det påkallat med särskilda prishöjningar, motiverade med den kraftiga inkomstförbättring som de konjunkturmässigt lyckligast lottade kommit i åtnjutande av.

I den nykterhetspolitiska debatten har ibland talats om "det danska systemet" — dvs mycket höga priser — som ett alternativ till det svenska. Vi är redan där. Tidningen påpekar att det svenska priset i förhållningen blir det högsta i Norden:

Så till vida har förslaget en sund tendens som det ökar prieldifferensen mellan svagare och starkare drycker. Vägar man kanske tro på en förändrad samhällelig inställning till vinet och starkölet, en vaknande förståelse för att det måste vara nykterhetspolitiskt riktigt att ge dessa produkter en chans att på allvar konkurrera med starkspriten?... Då bör självfallet överväges ett radikalt slopande av exempelvis starkölsbränslet och de nu gällande reklamrestriktionerna för vin m. m.

Dessa saker hör till de närmaste utredningsuppgifterna.

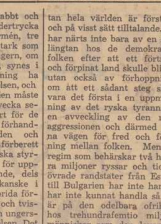
Den skadade Lars Falk vid ankomsten till Göteborg

"Doria"-skadad hem i gipsförband

Med överkroppen i gipsförband kom den skadade 20-årige sjömannen från "Andrea Doria"-katastrofen Lars Falk på söndagskvällen till Torslanda i Göteborg. I tre månader har Falk legat på sjukhus i Boston dit han fördes direkt från katastrofen. Han har inget minne av hur olyckan gick till.

— Jag låg och sov i min hytt, jag visste ingenting förrän jag vaknade på sjukhuset. Min hytt var längst fram på A-däck, säger Falk.

Lars Falk är stockholmare och hade planerat att flyga direkt hem. Rederiet hade först bokat plats på ett flygplan som går till Stockholm men av någon anledning blev denna flygning inställd. Falk fick vänta en dag i Amerika och sedan resa till Göteborg, varifrån han fortsätter med tåg till Stockholm. (DN, Göteborg)

Makar räddade 14-åring i isvak

14-årige Lars Sundin, Delsbo, räddades på söndagen i sista stund från att drunkna sedan han gett sig ut på skridskoåkning på en endast ett par dagar gammal is.

Pojken föll plötsligen genom isen. Några barn uppfattade nödropen och tillkallade hemmansägare Anders Persson, vilken lyckades krypa ut till vaken och räcka den nödställde två träslanger. Han fick även ett rep runt pojken, men först sedan Persson maka skyndat till med en stege lyckades det Persson att ta sig i land och samtidigt dra med sig den nödställde pojken. (DN, Delsbo.)

FÖRFALLNA OBLIGATIONER OCH RÄNTEKUPONGER TILL FÖLJANDE LÅN

inlösas hos samtliga våra kontor fr. o. m. resp. förfallodagar den 5, 10 och 12 november 1956:

Stockholms Superfosfat Fabriks Aktiebolags	3½ % lån av 5/5 1953
Stockholms Stads	3½ % lån av 10/11 1951
Svensk Fartygskredit Aktiebolags, lån nr 3	5 % lån av 10/11 1955
Svenska Staten	4 % lån av 10/11 1954
Svenska Skeppshypotekskassans, lån nr 23	3½ % lån av 12/5 1954

STOCKHOLMS ENSKILDA BANK
GRUNDAD 1856

folk i centrum
träffas på Handelsbanken
vid Norrmalmstorg

Nya lokaler för oss på Handelsbanken vid Norrmalmstorg betyder vidgad service för Er i centrum. I våra nya lokaler, som ligger vägg i vägg med vårt gamla kontor på Norrmalmstorg, får vi trevliga samtalsrum, där Ni ostört kan förhandla med Era affärsvänner eller diskutera med våra tjänstemän. Gör därför banken till Er mötesplats!

Till Handelsbanken är Ni välkommen med *alla* Era bankaffärer — det kan vara en betalning till utlandet, inkasseringar av olika slag eller bara växling av pengar. Ni kan också hämta handlingen hos oss eller få ut pengar på postanvisningar och utbetalningskort.

- Just nu *kan vi erbjuda* KASSAFACK!
- Nu kan vi hyra ut kassafack igen. Det har varit brist på sådana i många år i vår gamla lokal — passa på tillfället nu och skaffa Er en säker förvaringsplats mitt i centrum!
- Pröva serviceboxen!
- Genom vår servicebox får Ni möjlighet att lämna in Era uppdrag till banken dygnet runt. På så sätt kan Ni efter stängningsdags lämna in dagskassan, sätta in pengar eller ge order om köp och försäljning av värdepapper. Ert uppdrag är i säkert förvar över natten och behandlas så snart vi öppnar på morgonen. Tala med oss om Ni inte redan prövat systemet! Det är bekvämt, enkelt — och SÄKERT!

välkommen till
Handelsbanken Norrmalmstorg 12
Telefoner: 10 93 42 och 20 52 22

... där folk i Centrum träffas och trivs

SVENSKA HANDELSBANKEN

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telefonannonser: 24 05 00
för riksuntal: 22 40 20
Telegramadress: *Dagenyheter*
Postgiro-/1616 (för annonser)
nummer A 1617 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten (träffas alltrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Ekblom*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Rodhe*
Dagens Nyheters Aktiebolag: Styrelse: ordförande: *Helge Hallberg*
PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stockholms Övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 7:50 7:—
Kvartal ..... kr. 22:— 20:—
Halvår ..... kr. 43:50 39:—
ANNONSPRISLISTA
daterad 1/7 1956 tillhandahålles på begäran.
Från starten nr 30 966
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1956.

FOLKPARTIET DENNA VECKA

Tisdag 6 Arstaföreningen inbjuder till föreningsmöte kl. 20.00 i lokalen, Gullmarsvägen 72. Bitr. Stadsfullmäktige Birger Malm i Idrottsstyrelsen kommer att tala över ämnet: Idrottsanläggningar i Stockholm, Innefattande bl. a. storstadsbad på Årstafältet. Kaffe serveras.

Onsdag 7 Liberal Ungdom inbjuder till danskväll på Maria Ungdomsgård, Hornsgatan 24. Tid: kl. 19.30.

Torsdag 8 Talman Juha Bergvall föreläser om 1920-talet i svensk politik på Liberal Ungdoms terminsmöte. Lokal: Liberala Ungdoms expedition, Adolf Fredriks Kyrkogata 12, Tid: kl. 19.30.

Lördag 10 En weekendkurs på Norgen i Jämtland inledes. Dir. Per Tullstedt redogör för kursens program och ämnen. Studentföreningen Verdandi, prof. mag. Erik Holm från Utrikespolitiska Institutet håller en allmän utrikespolitisk översikt. Dess Marmar från Israels legation talar om läget i Israel. Upplysningar om denna kurs lämnas av ombudsman Wahl, telefon

OCH SKÄNK HONOM ELLER HENNE ETT GOTT NYTT PIANO, SOM BLIR EN KÄR VÄN GENOM HELA LIVET

Vi har nu ett stråldande vackert urval moderna svenska och utländska instrument, som nu är relativt billiga.

Pianosorplan.

Jacobsons PIANOMAGASIN DROTTNINGGATAN 66

Filial: Östermalmstorg 4
Tel. 11 76 19, resp. 67 57 70

Varje barn är värt ett PIANO!

Bra för Er att veta!
(om dupliceringsmaskiner)

Vi har utökat vårt försäljningsprogram att även omfatta nyrenoverade dupliceringsmaskiner. Vårt stora urval av perfekta, grundligt genomgångna maskiner omfattar bl. a.

Gestetner Rex-Rotary Roneo

Priserna är rekordlåga och leverans sker med 2 års garanti. Begär vår katalog med priser eller besök vår utställning.

AB SVENSK RECORDING
Västmannagatan 51, Stockholm. Tel. 31 59 55, 30 79 91
Sänd omg. katalog på dupliceringsmaskiner

Namn: .....
Adress: .....
Postadress: ..... DN
(Även för återförsäljare)

AB SVENSK RECORDING
Specialfirman för renov. dikterings- och dupliceringsmaskiner.

TRANSPORT-FÖRSÄKRINGAR
till alla länder
GÖTEBORG Tel. 17 17 60 ATLANTICA STOCKHOLM Tel. 11 36 35

STIPENDIER
Sveriges Kontoristförenings stipendier för studier i utlandet uppgående till högst
5.000 kronor
är till ansökan lediga för medlemmar av föreningen före den 1 februari 1957. Utförlig stipendieskungörelse i tidskriften KONTORSVÄRLDEN nr 11 och 12, 1956.
SVERIGES KONTORISTFÖRENING
Apelbergsgatan 58, Stockholm C. Telefon 10 80 35.

Varje kontor — Varje kontorsman behöver
KONTORSVÄRLDEN
För rationellare kontorsarbete och effektivare företagsledning. Tidskrift för kontorsorganisation, bokföring, revision, skattefrågor och allmän företagsekonomi.
47:e årgången
Prenumerationspris för helt år 24 kronor.
Exp. Apelbergsgatan 58, Stockholm C. Tel. 10 80 33.
Postgiro 25 25 67.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.